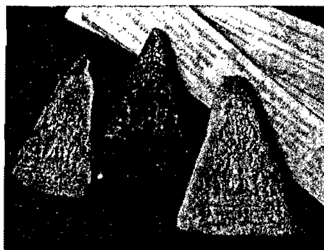
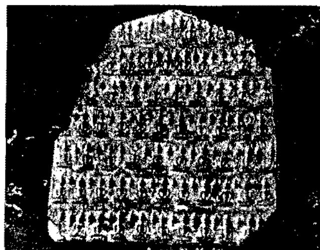
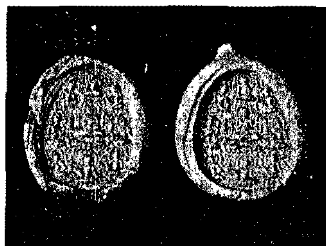
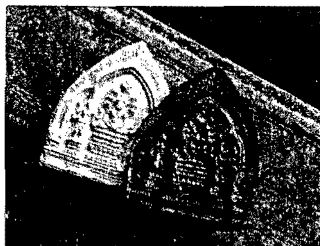
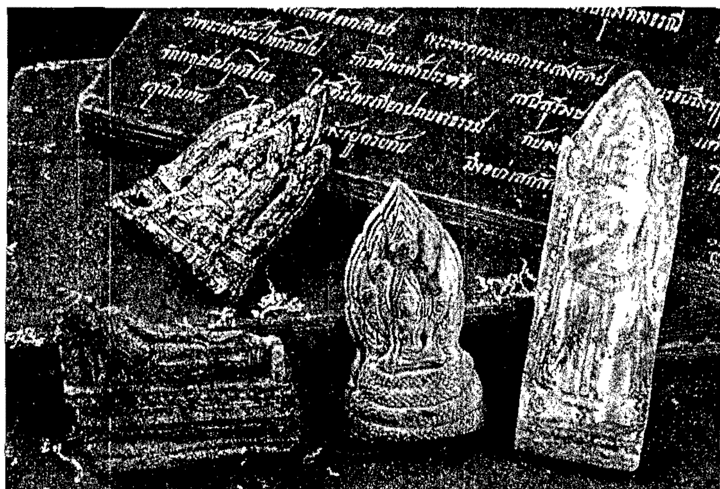

กระแสมนตรยาน

ในนิกายเถรวาท

มนตรยาน คือลัทธินิกายหนึ่งในพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ประมาณเวลาของกำเนิดมนตรยาน เห็นจะไม่ก่อนพุทธศตวรรษที่ ๘ ลัทธินี้มาปรากฏมีอิทธพลขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๑๐ ล่วงแล้ว ลักษณะพิเศษของมนตรยานที่แตกต่างจากลัทธิอื่น ๆ คือ นับถือพิธีกรรมและการท่องบ่นสาธยายเวทมนตร์อาคมเป็นสำคัญ นอกจากนั้นก็มีหลักธรรมไม่สู้แปลกจากลัทธิมหายานเท่าใดนัก ชื่อเวทมนตร์แต่ละบทเรียกว่า "ธารณี" มีอานิสงส์ความขลังความศักดิ์สิทธิ์พรรณนาไว้วิจิตรลึกล้ำนักหนา ธารณีมนตร์เหล่านี้ มีทั้งประเภทยาวหลายหน้าสมุด และประเภทสั้นเพียงคำสองคำ ซึ่งเรียกว่าหัวใจคาถาหรือหัวใจธารณี สามารถทำให้ผู้สาธยายพ้นจากทุกข์ภัยนานาชนิด และให้ได้รับความสุขสวัสดิมงคลโชคลาภตามปรารถนาด้วย ฉะนั้น เป็นธรรมดาอยู่เองที่ลัทธินี้จะได้รับการต้อนรับจากพุทธศาสนิกชนผู้ยังเป็นปุถุชน

อยู่ ด้วยสามัญปุถุชนย่อมแสวงหาที่พึ่งไว้ป้องกันภัย ศาสนาพราหมณ์จึงอ้างเอาอานุภาพของพระเป็นเจ้าปกป้อง พระพุทธ-ศาสนาลัทธิมนตรยาน จึงแต่งมนตร์อ้างอานุภาพพระรัตนตรัย และอ้างอานุภาพของพระโพธิสัตว์ ตลอดจนอานุภาพของเทพเจ้าซึ่งนับถือกันว่าเป็นธรรมบาล รวมเอาเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์เข้าไว้ด้วยก็มี แล้วสั่งสอนแพร่หลายในหมู่พุทธศาสนิกชนได้เจริญสาธยาย นานมามนตร์เหล่านี้เพิ่มยาว เป็นการยากแก่การจำของสามัญชน จึงได้ย่อเป็นหัวใจขึ้น เพื่อสะดวกในการจำและการระลึก ธรรมเนียมเช่นที่กล่าวนี้ มิได้จำกัดเฉพาะลัทธิมนตรยานเท่านั้น แม้ในพระพุทธศาสนาฝ่ายสาวกยานมีนิกายเถรวาทเป็นต้นก็มี คือ พระปริตต์ ซึ่งประกอบด้วยพุทธมนต์ ๗ ตำนานบ้าง ๑๒ ตำนานบ้าง บางทีจะเป็นการเอาอย่างลัทธิมนตรยานก็ได้ แต่มีข้อแตกต่างกัน คือ ประปริตต์ของเราแต่งเป็นบาลีภาษา และส่วนใหญ่เป็นพระพุทธภาษิตที่ปรากฏมีอยู่ในพระไตรปิฎกเป็นคติธรรมสอนใจ และการสาธยายอำนวยสวัสดิมงคล ก็ไม่มีพิธีรีตองอะไร และไม่พรรณนาคุณานิสงส์ล้นเหลือ ผิดกับลัทธิมนตรยาน ธารณีของเขา แต่งเป็นภาษาสันสกฤตบ้าง ภาษาปรากฤตบ้าง และมีตำนานบอกกำกับไว้ด้วยว่าจะต้องจัดมณฑลพิธีบูชาอย่างนั้น และจะต้องสวดเท่านั้นจบเท่านี้จบ รายละเอียดเกี่ยวกับลัทธิมนตรยาน ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องปรัชญามหายาน (มหามกุฏ ฯ พิมพ์จำหน่าย)

แล้ว

อิทธิพลลัทธิมนตรยาน ได้แพร่หลายข้ามสมุทรเข้ามาในเกาะลังกา ซึ่งเป็นป้อมปราการของพระพุทธศาสนาเถรวาท ครั้งแผ่นดินพระเจ้าศิลาเมฆเสน เมื่อปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๓ ก่อนหน้าขึ้นไปก็ปรากฏว่า มีลัทธินิกายมหายานบ้าง ลัทธินิกายสาวกยานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เถรวาทบ้าง แพร่หลายเข้ามาเหมือนกัน และสถาบันพระพุทธศาสนาชั้นสูงของลังกาในยุคนั้นแห่งหนึ่ง คือ 'คณะอภัยคีรีวิหาร' ได้ต้อนรับลัทธินิกายเหล่านี้ ผิดกับสถาบันพระพุทธศาสนาชั้นสูงอีกแห่งหนึ่ง คือ 'คณะมหาวิหาร' ซึ่งไม่ยอมรับรองด้วยประการใด ๆ เลย จนถึงรัชสมัยพระเจ้าศิลา-เมฆเสนดังกล่าว มีคณาจารย์อินเดียในลัทธิมนตรยานรูปหนึ่งชื่อ พระนาคโพธิ หรือ พระสมันตภัทราจารย์ เข้ามาสั่งสอนลัทธิในลังกา และสำแดงอภินิหารเป็นที่เคารพเลื่อมใสของกษัตริย์ยิ่งนัก เนื่องด้วยมีคัมภีร์สูตรสำคัญของมนตรยานอยู่สูตรหนึ่งชื่อ วัชรเสขรสูตร และผู้สำเร็จในลัทธิได้รับยกย่องเป็นวัชราจารย์ ชาวลังกาจึงเรียกพวกมนตรยานว่า นิกายวัชร-บรรพต ลังกาจึงกลายเป็นศูนย์กลางของลัทธิมนตรยานซึ่งชาวต่างประเทศต้องแวะเข้ามาศึกษา ดังปรากฏในจดหมายเหตุของจีนว่า เมื่อ พ.ศ. ๑๒๘๔ พระอโมฆวัชระ (ปุคงกิมกัง) ภิกษุในมนตรยาน เดินทางไปเผยแผ่ลัทธิในประเทศจีน ปรารถนาจะศึกษาลัทธินิกายให้แตกฉานพิสดารยิ่งขึ้น พาลูกศิษย์จำนวน

๒๗ คน ลงเรือที่เมืองกวางตุ้ง ผ่านคาบสมุทรอินโดจีนมาเกาะลังกา ได้รับพระราชูปถัมภ์จากพระเจ้าศิลาเมฆเสน เข้าศึกษากับพระนาคโพธิ จนสำเร็จวิทยาตามปรารถนาแล้วจึงกลับไป

ในสมัยเดียวกับลัทธิมนตรยานกำลังแพร่หลายอยู่ในลังกาทวีป ประเทศทางคาบสมุทรมลายู ซึ่ง ณ บัดนั้นมีจักรวรรดิศรีวิชัยได้เป็นใหญ่อยู่ ก็ได้รับเอาลัทธิมนตรยานโดยตรงจากมคธและเบงคอลเข้ามานับถือ แล้วส่งผลแพร่หลายเข้าไปในอาณาจักรทางลุ่มน้ำเจ้าพระยา อาณาจักรขอมโบราณ และอาณาจักรจามปาด้วย ทางประเทศพม่าเล่า ลัทธิมนตรยานก็เข้าครอบครองอยู่หลายศตวรรษ แต่เนื่องด้วยต่อมาลัทธิมนตร-ยานแตกออกเป็นหลายสาขา มีสาขาหนึ่งย่อหย่อนในธรรมปฏิบัติเกินไป สาขานี้แพร่สู่พม่าเหนือช้านาน และที่สุดก็หมดสิ้นไปเมื่อรัชสมัยพระเจ้าอโนรธา ฉะนั้นประเทศที่นับถือพระพุทธ-ศาสนาฝ่ายเถรวาทบัดนี้ล้วนปรากฏว่า ในอดีต ลัทธิมนตรยานเคยรุ่งเรืองอยู่ระยะหนึ่งทั้งนั้น แม้ภายหลังจะเสื่อมสูญไป แต่กระแสของมนตรยานก็มิได้หมดสิ้น เช่นในประเทศไทยได้สำแดงออกในรูปของไสยเวทด้านพุทธาคม การปลุกเสกพระ-เครื่องรางลงเลขยันต์ อักขรพิธีพุทธาภิเศก พิธีอัญเชิญพระเข้าตัวบุคคล ซึ่งถือกันว่าเป็นสมถกัมมัฏฐานแบบหนึ่ง ฯลฯ ไสย-เวทด้านพุทธาคมเหล่านี้ ล้วนมีความขลังความศักดิ์สิทธิ์มากซึ่งเกิดจากอำนาจความยึดมั่นในคุณพระรัตนตรัย และตบะ

เดชะแห่งกระแสจิตของครูบาอาจารย์ ดังปรากฏเสมอในบุคคลผู้มีความอยู่ยงคงกะพันเป็นต้น อุทาหรณ์แห่งกระแสมนตรยานในประเทศไทย ข้าพเจ้าจะยกมาให้เป็นนิทัศนะ นอกจากที่ได้กล่าวแล้วยังมีประเภทมนตร์และสูตรอีก เช่น มีพระอาการ-วัตตาสูตร ๑ พระอุณหิสวิชัยสูตร ๑

พระอาการวัตตาสูตร

เป็นสูตรโบราณนับถือกันมาว่าศักดิ์สิทธิ์มาก แต่ไม่ปรากฏมีอยู่ในพระไตรปิฎกเลย เนื้อเรื่องก็เป็นทำนองพระพุทธ-ภาษิตตรัสแสดงแก่พระสารีบุตร ณ ภูเขาคิชฌกูฏ แขวงเมืองราชคฤห์ พระเถรเจ้าได้เล็งญาณเห็นสรรพสัตว์ผู้หนาด้วยกิเลสได้ประกอบอกุศลกรรมต้องไปอบาย จึงมีความปริวิตกกรุณาในสรรพสัตว์ทั้งหลายยิ่งนัก เห็นอยู่แต่พระบารมี ๓๐ ทัศ ซึ่งพระบรมศาสดาบำเพ็ญมาเท่านั้น จะช่วยป้องกันสัตว์เหล่านั้นได้จึงกราบทูลถามพระผู้มีพระภาค พรรณนาความปริวิตกของท่านให้ทรงทราบ สมเด็จพระบรมศาสดาจึงทรงแสดงพระอาการวัตตาสูตรกำหนดด้วยวรรค ๑๗ วรรค คือ อรหาทิคุณ ๑, อภินิหารวรรค ๑, คัพภวุฏฐานวรรค ๑, อภิสัมโพธิวรรค ๑, มหาปัญญาวรรค ๑, ปารมิวรรค ๑, ทสปารมิวรรค ๑, วิชชา-วรรค ๑, ปริญญาณวรรค ๑, โพธิปักขิยวรรค ๑, ทสพลญาณ

วรรค ๑, กายพลวรรค ๑, ถามพลวรรค ๑, จริยาวรรค ๑, ลักขณวรรค ๑, คตัฏฐานวรรค ๑, ปเวณีวรรค ๑, รวม ๑๗ วรรค มีข้อความพิสดาร แต่ล้วนเป็นคำสรรเสริญพระพุทธคุณว่า พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ทรงบริบูรณ์ด้วยพระคุณอย่างนี้ ๆ เช่นในอรหาทิคุณวรรค มีข้อความดังนี้

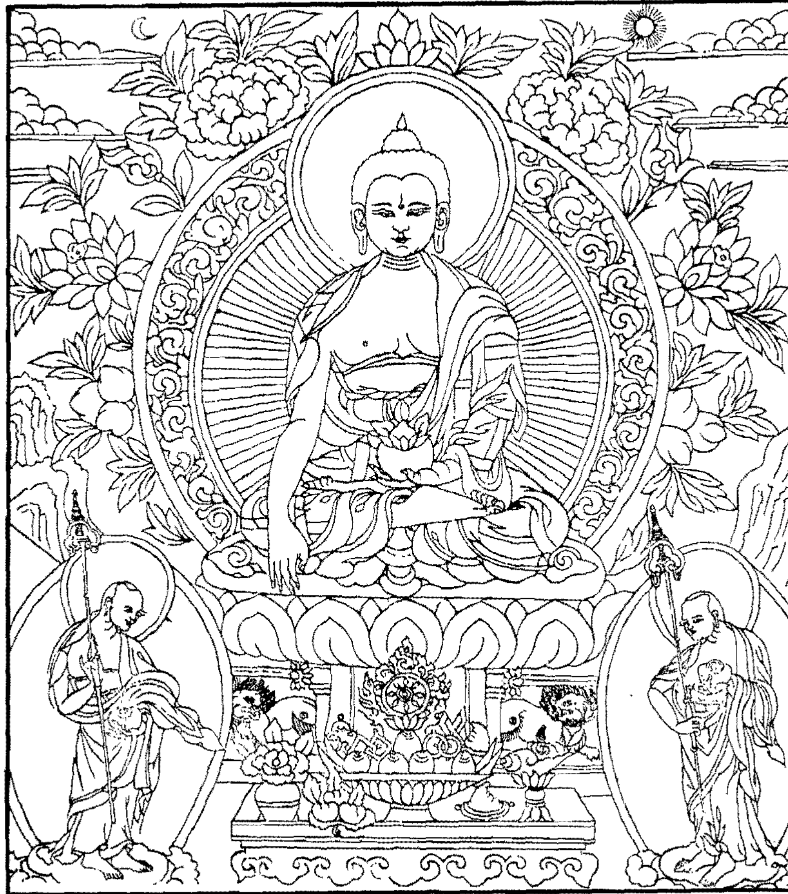
"อิติปิ โส ภควา อรหํ อิติปิ โส ภควา สมฺมาสมฺพุทฺโธ อิติปิ โส ภควา วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน อิติปิ โส ภควา สุคโต อิติปิ โส ภควา โลกวิทู อิติปิ โส ภควา อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ อิติปิ โส ภควา สตฺถา เทวมนุสฺสานํ อิติปิ โส ภควา พุทฺโธ อิติปิ โส ภควา ภควาติ"

ในอภิสัมโพธิวรรค มีข้อความดังนี้

"อิติปิ โส ภควา อภิสมฺโพธิปารมิสมฺปนฺโน สีลขนฺธปารมิสมฺปนฺโน สมาธิขนฺธปารมิสมฺปนฺโน ปญฺญาขนฺธปารมิสมฺปนฺโน ทฺวตฺตึสมหาปุริสลกฺขณปารมิสมฺปนฺโน อภิสมฺโพธิวคฺโค จตุตฺโถ"

พระบรมศาสดาได้ตรัสพรรณนาคุณานิสงส์ของพระสูตรนี้ว่า "ดูก่อนสารีบุตร ครั้งเมื่ออาการวัตตาสูตรนี้ ชนทั้งหลายเหล่าใดเหล่าหนึ่งได้กล่าวอยู่เป็นอัตราแล้ว บาปกรรมทั้งหมดก็จะไม่ได้ช่องที่จะหยั่งลงไปในสันดาน แม้ถึงผู้นั้นกล่าวอยู่สักครั้งหนึ่งก็ดี ได้บอกกล่าวก็ดี หรือได้เขียนเองก็ดี และได้ให้ผู้อื่นเขียนก็ดี หรือได้จำทรงไว้ได้ก็ดี หรือได้กระทำสักการะบูชานับถือก็ดี หรือได้ระลึกเนือง ๆ โดยเคารพพร้อมด้วยไตรประณามก็ดี จะปรารถนาสิ่งใด ๆ ก็จะสำเร็จแก่บุคคลผู้นั้นตามประสงค์พร้อมทุกสิ่งสรรพ์ ฯลฯ ก็ถ้าหากว่าบุคคลผู้ใดมีศรัทธาจะระลึกตามอาการวัตตาสูตรนี้เนือง ๆ บุคคลผู้นั้นเมื่อละเสียซึ่งอัตภาพร่างกายในปัจจุบันชาตินี้แล้ว จะปฏิสนธิในภพเบื้องหน้าในภพใดภพหนึ่ง ก็จักไม่เกิดในเดรัจฉาน ในเปตวิสัย จักไม่เกิดในชีพนรก ในอุสุทะนรก ในสังฆาฏะนรก ในโรรุวะนรก ในมหาโรรุวะนรก ในดาบนรก ในมหาดาบนรก ในอเวจีนรก ฯลฯ และไม่ไปเกิดเป็นอสุรกาย กำหนดนับถึง ๙๐ แสนกัปเป็นประมาณ ฯลฯ จะได้ไปเกิดในสุคติภพ บริบูรณ์ด้วยสุขารมณ์ต่ำ ๆ มีอินทรีย์ผ่องใสสมบูรณ์ มีปัญญาเป็นสัมมาทิฏฐิ ฯลฯ จะได้เกิดเป็นพระอินทร์กำหนดถึง ๓๖ กัปโดยประมาณ จะได้สมบัติจักรพรรดิราช เป็นใหญ่ในทวีปทั้ง ๔ มีทวีปน้อย ๒,๐๐๐ เป็นบริวาร กำหนดนานถึง ๓๖ กัป ฯลฯ ในปัจจุบันภพ ก็จะเป็นผู้ปราศจากภัยเวรต่าง ๆ ปราศจากโรคาพยาธิเบียดเบียน มีอายุมั่นขวัญยืนอยู่เย็นเป็นสุข ฯลฯ

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสประกาศคุณเดชานุภาพ และอานิสังสผลของพระสูตรนี้จบลง ธรรมาภิสมัยก็บังเกิดแก่หมู่ชนที่ได้สดับประมาณแปดหมื่นโกฏิ ด้วยประการฉะนี้

อุณหิสวิชัยสูตร

สูตรนี้เลือนแปรมาจาก "อุษณีวิชัยธารณี" ในภาษาสํสกฤตของมนตรยานอย่างไม่ต้องสงสัย แต่ตัวคาถากลับแต่งเป็นบาลีและไม่มีเค้าเหมือนฝ่ายสํสกฤตเลย เข้าใจว่า จะเป็นด้วยท่านผู้แต่งคงไม่ได้ฉบับสํสกฤตมาเป็นแบบเป็นราก แต่คงจะได้ทราบความขลังความศักดิ์สิทธิ์ของอุษณีวิชัยธารณีมาเป็นอย่างดี จึงได้คิดแต่งเป็นสูตรในภาษาบาลีขึ้น ทีจะแต่งในลังกาหรือในเมืองไทยนี้เอง อุณหิสวิชัยสูตรฝ่ายบาลีดำเนินเรื่องว่าในสมัยครั้งพระผู้มีพระภาค เสด็จขึ้นไปเทศนาพระอภิธรรมโปรดพระพุทธมารดาและเทวบริษัท ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ยังเทวนิกายทั้งหลายให้ได้บรรลุธรรมเป็นจำนวนมาก ครั้งนั้น มีเทพบุตรองค์หนึ่งชื่อ สุปดิศ มีความประมาทมัวเมาในทิพย-กามสมบัติ ไม่ได้สดับพระธรรมเทศนา จึงอากาศจารีเทพเจ้า ผู้มีหน้าที่ฝ่ายประกาศชักชวนเทพบริษัทให้ไปสดับธรรม ได้มาพบเข้า ทั้งอากาศจารีเทพยังหยั่งทราบว่า สุปดิศเทพบุตรจะเสวยบุญอีก ๗ วันเท่านั้น ก็จักสิ้นบุญแล้วจะไปถือกำเนิด ณ อเวจีมหานรก เพราะวิบากแห่งอกุศลกรรมเก่าก่อน ๆ ตามมาให้ผล เมื่อพ้นจากนรกแล้วก็จะต้องไปเสวยทุกข์ในทุคติภูมิอื่น ๆ อีก อากาศจารีเทพจึงแจ้งความเป็นไปนี้ให้สุปดิศเทพทราบ สุปดิศเทพจึงเริ่มไม่สบายใจ ประกอบทั้งนิมิตแสดงว่าจะต้องจุติเคลื่อนจากสวรรค์ก็ปรากฏแก่ตน จึงเลยหวั่นวิตก

กลัวภัยที่จะมาในเบื้องหน้า ในที่สุดพระอินทร์เทวราชแห่งดาวดึงส์จึงพานำไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ขอถึงพระองค์เป็นสรณะที่พึ่ง ยังความสวัสดีให้เกิดแก่สุปดิศเทพต่อไป พระพุทธองค์จึงตรัสอุณหิสวิชัย คือมงกุฎยอดแห่งธรรมอันมีคุณานุภาพอาจต่อชีวิตให้ยืนยาวต่อไปได้ด้วยบาทพระคาถาว่า

อตฺถิ อุณฺหิสวิชโย ธมฺโม โลเก อนุตฺตโร
สพฺพสตฺตหิตตฺถาย ตํ ตฺวํ คณฺหาหิ เทวเต
ปริวชฺเช ราชทณฺฑํ อมนุสฺเสหิ ปาวเก
พฺยคฺเฆ นาเค วิเส ภูเต อกาลมรเณน วา
สพฺพสฺมา มรณา มุตฺโต ฐเปตฺวา กาลมาริตํ
ตสฺเสว อานุภาเวน โหตุ เทโว สุขี สทา
สุทฺธิสีลํ สมาทานํ ธมฺมํ สุจริตํ จเร
ตสฺเสว อานุภาเวน โหตุ เทโว สุขี สทา
ลิขิตํ จินฺติตํ ปูโช ธารณํ วาจนํ คุรุํ
ปเรสํ เทสนํ สุตฺวา ตสฺส อายุ ปวฑฺฒติ

อนึ่งพึงตั้งอยู่ในธรรม คือประพฤติตามราชบัญญัติรักษาศีล, ถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง, สักการบูชา, เจริญภาวนาถึงคุณพระรัตนตรัย, ให้ยาเป็นทาน, ให้อาหารเป็นทาน เป็นต้น เมื่อปฏิบัติได้อย่างนี้ก็จักยืนยงด้วยชนมายุ ไม่วิบัติทำลายลงไปในท่ามกลางด้วยภัยเวรต่าง ๆ ยกเสียแต่ความตายเพราะสิ้นอายุเท่านั้น ฯลฯ บุคคลผู้ใดได้เขียนหรือได้อ่านหรือได้สักการบูชา

จำทรงไว้ อนึ่งได้กล่าวสั่งสอนแก่ผู้อื่น และมาเคารพปฏิบัติตามก็จักมีอายุวัฒนายืนยาว ฯลฯ สุปดิศเทพครั้นได้สดับพระพุทธบรรหารแล้ว จึงเจริญกุศลตามพระพุทโธวาท ก็กลับเป็นผู้มีชนมายุยั่งยืนอยู่สิ้น ๒ พุทธันดร ได้เสวยสุขสมบัติสืบสกนธ์ต่อไป

พิจารณาดู ๒ พระสูตร เป็นแบบแผนเหมือนกับพระสูตรของลัทธิมนตรยาน คือเริ่มด้วยการปรารภเหตุการณ์ แล้วพระพุทธองค์ทรงประทานธารณีลงท้ายเป็นพรรณนาคุณานิสงส์ของธารณี แต่ที่มาแต่งเป็นภาษามคธ เห็นจะเกิดขึ้นเมื่อลัทธิมนตรยานเสื่อมลง ภาษาสันสกฤตจึงพลอยสูญตามไปด้วย อาจารย์ชั้นหลังซึ่งนับถือลัทธิเถรวาทแล้ว จึงดัดแปลงแต่งเป็นภาษามคธขึ้น ถ้าจะถามว่า หากสาธยายเจริญมนตร์ ๒ บทนี้จะได้บุญไหม ? ผู้เขียนขอตอบว่า ได้บุญแน่ ๆ แต่ต้องทราบความหมายของคำสวดด้วย เช่นในอาการวัตตาสูตรก็เป็นเรื่องสรรเสริญพระพุทธคุณ ว่าพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นทรงพระคุณอย่างนั้น ๆ ผู้เจริญส่งใจไปตามคำสวด เกิดความเลื่อมใสในพระพุทธคุณขึ้น ชื่อว่าได้เจริญพุทธานุสสติ ก็ผู้ที่มีพุทธานุสสติเป็นประจำ รับรองว่าปิดอบายภูมิได้ มีสุคติเป็นอันหวังได้แน่นอน ส่วนอุณหิสวิชัยสูตร ถ้าแปลเนื้อความคาถาดูก็เป็นการสั่งสอนให้บำเพ็ญสุจริตธรรมและความดี อาศัยที่ได้บำเพ็ญก้าวหน้าในกุศลธรรมยิ่ง ๆ ขึ้น จนกระทั่งได้ผลานิสงส์

ต่าง ๆ พิสดารตามที่พรรณนาได้ แต่จะเอาดีทางลัดสวดกัน ๒-๓ จบ แล้วปรารถนาคุณานิสงส์มากมาย เห็นว่าเหลือเกินไป

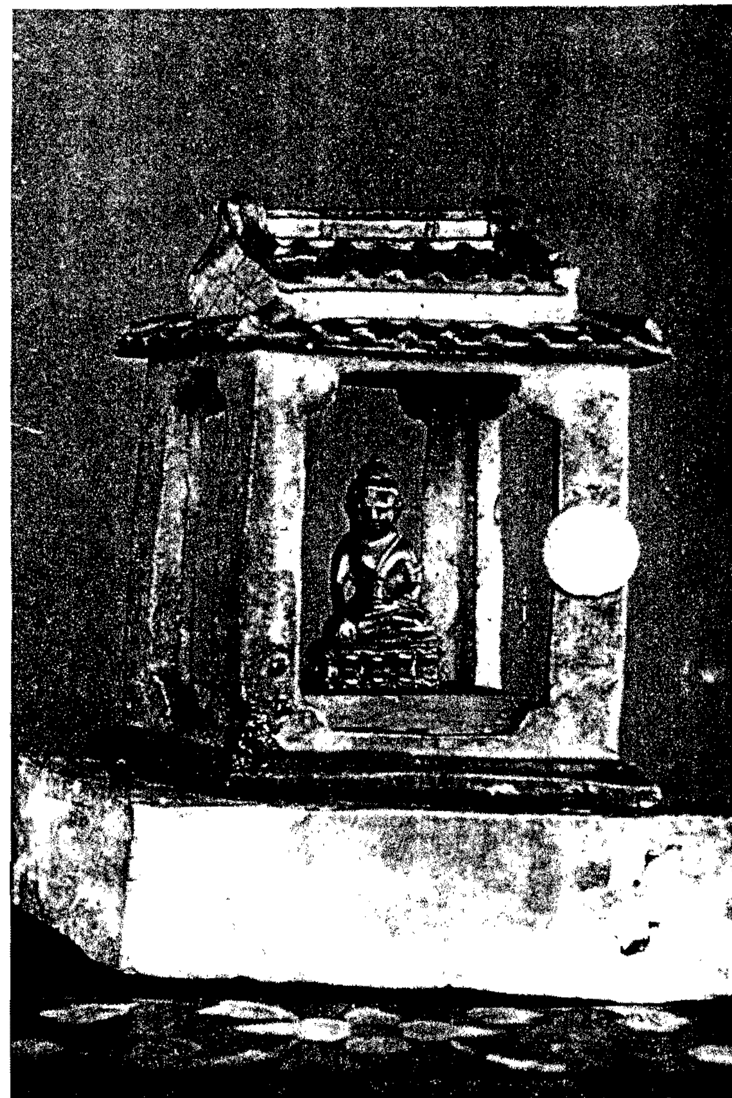
ยังมีสูตรซึ่งแพร่หลายมาแต่โบราณสูตรหนึ่ง คือมหาชมพูบดีสูตร เนื้อเรื่องเล่าว่ามีกษัตริย์องค์หนึ่ง ครองกรุงปัญ-จาละ มีฤทธิ์อำนาจพิเศษด้วยของคู่บุญหลายอย่าง เช่น ฉลองพระบาท ซึ่งสวมใส่แล้วสามารถเหาะเหิรเดินอากาศได้ และศรวิเศษอาจบังคับไปทำร้ายศัตรูในที่ต่าง ๆ กษัตริย์องค์นี้มีพระนามว่า พระเจ้าชมพูบดี ราตรีหนึ่งเป็นวันเพ็ญอุโบสถ พระเจ้าชมพูบดีจึงสวมฉลองพระบาทเที่ยวเหาะชมดูบ้านเมืองในชมพูทวีป จนกระทั่งลุถึงเมืองราชคฤห์ ทอดพระเนตรเห็นยอดมหาปราสาทอันวิจิตรของพระเจ้าพิมพิสารผู้ครองนคร ก็บังเกิดความริษยา ยกพระบาทถีบยอดปราสาทหมายจะให้ล้มพินาศ แต่อานุภาพแห่งบุญของพระเจ้าพิมพิสารคุ้มครองพระบาทและพระชานุของพระเจ้าชมพูบดีกลับแตกทำลายได้ทุกขเวทนา คราวนี้ทรงพิโรธจัด ใช้พระขรรค์วิเศษฟันยอดปราสาทอีก ด้วยพุทธานุภาพซึ่งแผ่มาป้องกัน พระขรรค์นั้นกลับย่อยยับเป็นธุลีไป พระเจ้าชมพูบดีจึงเหาะกลับกรุงปัญจาละแล้วปล่อยศรวิเศษลอยมาทำร้ายพระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าพิมพิสารจึงเสด็จไปทูลขอให้พระพุทธองค์ปกป้อง จึงได้บังเกิดการต่อฤทธิ์กันขึ้น ระหว่างพระศาสดากับพระเจ้าชมพูบดี พระพุทธองค์ทรงจำแลงเป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช มีพระอินทร์,

พระพรหม, เทพยดา, นาค, ครุฑ, คนธรรพ์ เป็นบริวาร ทรงปราบทิฏฐิมานะของพระเจ้าชมพูบดีได้สำเร็จ พระเจ้ากรุงปัญจาละกลับผิดเป็นชอบได้ เสด็จออกผนวชจนที่สุดได้บรรลุอรหัตผล พระสูตรนี้เป็นพระสูตรในลัทธิมหายาน หรือมนตร-ยานอย่างแน่นอน พระพุทธเจ้าทรงเครื่องกษัตราธิราช ในลัทธิมนตรยาน มักเป็นพระอาทิพุทธะ พระไวโรจนะพุทธะ และพระศากยมุนีพุทธะ ตามเรื่องราวในชมพูบดีสูตร

ว่ากันตามนัยแห่งลัทธิมนตรยานแล้ว พระพุทธเจ้าทั้งปวงย่อมเป็นภาคหนึ่งของพระอาทิพุทธะ หรือพระไวโรจนะ-พุทธะนั่นเอง พระมหาชมพูบดีสูตร จะแต่งขึ้นในอินเดียแล้วแพร่มาลังกา หรือว่าจากอินเดียมาสู่แหลมอินโดจีนโดยตรงก็ได้ แต่คติของสูตรนี้ แพร่หลายในประเทศไทยมาช้านานมาก ดังปรากฏประติมากรรมพระพุทธรูปทรงเครื่องมีมาครั้งขอมมีอำนาจสมัยลพบุรีจำนวนมาก โดยเฉพาะที่เป็นประเภทพระพิมพ์ จนกระทั่งถึงสมัยอยุธยาก็ยังนิยมสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องและพระพิมพ์ทรงเครื่อง เมื่อรัชสมัยพระเจ้าบรมโกษ มีราชทูตลังกาเข้ามาขอพระราชทานสมณวงศ์ ออกไปตั้งสมณวงศ์ในประเทศของตน พวกราชทูตได้ไปนมัสการพระพุทธปฏิมาทรง-เครื่องที่วัดแห่งหนึ่งที่อยุธยา เกิดความสงสัยว่าทำไมจึงเหมือนเทวรูปนัก ทั้งนี้เพราะชาวลังกาไม่เคยเห็นพระทรงเครื่องอย่างนี้เลย ไทยต้องชี้แจงเรื่องราวในชมพูบดีสูตรให้ฟัง และเมื่อ

พวกทูตจะกลับคืนบ้านเมือง ไทยยังได้คัดเรื่องชมพูบดีสูตรส่งไปแพร่หลายให้ชาวลังกาทราบ แถมยังมีหนังสือกำชับให้เสนาบดีลังกากราบทูลพระเจ้ากรุงลังกา ให้ทรงสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องขึ้นบ้าง จักเจริญพระราชกุศลยิ่ง ๆ ขึ้น บางทีคติเรื่องชมพูบดี-สูตรจักสูญจากความทรงจำของชาวลังกามานาน ทั้งที่ครั้งหนึ่งลัทธิมนตรยานรุ่งเรืองในลังกา อย่าว่าแต่จะหาลัทธิมนตรยานไม่ได้เพราะเสื่อมสูญมาช้านานเลย แม้สมณวงศ์ลัทธิฝ่ายเถรวาทในลังกาก็ยังขาดสูญ จนต้องมาขอสงฆ์ไทยออกไปตั้งวงศ์ใหม่ขึ้น

กระแสมนตรยานในลัทธิเถรวาท จึงยังคงสืบสานยั่งยืนสืบมาในรูปไสยเวทพุทธาคม จวบจนกาลปัจจุบัน และข้าพเจ้าเชื่อเหลือเกินว่า ตราบใดชาติไทยยังเคารพนับถือพระพุทธ-ศาสนาดำรงอยู่ กระแสอันนี้ก็ยังจักดำรงอยู่คู่ชาติไม่มีวันสลายเพราะบางส่วนได้กลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีของชาติไปแล้ว

พระกริ่งปวเรศ